گاهنمای زندگانی و کوششهای احمد کسروی

کوشاد تلگرام

گاهنمای زندگانی و کوششهای احمد کسروی

۱۲۶۹ : زاییده شدن در هُکماوار تبریز

۱۲۷۸ : آغازیدن به مکتب

۱۲۸۰ تا ۱۲۸۳ : مرگ پدر ـ دست کشیدن از مکتب ـ کار در کارخانه‌ی فرشبافی پدر ـ کار در کارخانه‌ی فرشبافی شوهر عمه (شریک پدر)

۱۲۸۳ : **همه‌گیری وبا در ایران**

۱۲۸۴ : بازگشت به مکتب (در مدرسه‌ی طالبیه)

۱۲۸۵ : **جنبش مشروطه**

۱۲۸۷ : **بتوپ بسته شدن مجلس** ـ جنگ ملایان با مشروطه‌خواهان در تبریز ـ چهارماه خانه‌نشینی و تعطیلی مکتب

۱۲۸۷ تا ۱۲۸۹ : از سر گرفتن درس (قوانین ، مکاسب و رسائل) به مدت دو سال ـ و نیز درس دادن در مدرسه

۱۲۸۹ : پایان درس «ملایی» ـ گرفتار تیفوس شدن ـ با فشار خانواده به منبر رفتن ـ عینک زدن ـ به از بر کردن قرآن پرداختن و به ژرفای معنی آیه‌ها پی بردن

۱۲۹۰ : **التیماتوم روس به ایران** ـ «تکان سخت» یافتن از قهرمانیهای مجاهدان و شورانیدن مردم از بالای منبر به هواداری ایشان ـ تکفیر شدن ـ دست کشیدن از ملایی ـ **درآمدن سپاه روس به تبریز و دار زدن ایشان آزادیخواهان را ـ پدیداری ستاره‌ی دمدار هالی**

۹۳ ـ۱۲۹۰ : پرداختن به عربی ـ ریاضیات ـ ستاره‌شناسی و دیگر دانشهای نوین ـ آشنایی و همبستگی نیمه‌نهانی با آزادیخواهان (همچنین شیخ‌محمد خیابانی) ـ خواندن سیاحتنامه‌ی ابراهیم‌بیک و کتاب احمد ـ گفتار به مجله‌ی العرفان نوشتن و پرده از اشتباه دکتر واندیک کنار زدن ـ خواندن کتابهای بهاییان ـ آشنایی با زبان فرانسه

۱۲۹۳ : **آغاز جنگ جهانی یکم ــ رو آوردن عثمانیان به آذربایجان و پس راندن ایشان روسیان را از آنجا**

۱۲۹۴ : آغاز به یاد دادن عربی و یاد گرفتن انگلیسی در «مموریال اسکول» تبریز ـ یادگرفتن اسپرانتو

آخرهای ۱۲۹۴ یا آغازهای ۱۲۹۵ : گفتگو با مبلغان بهایی ـ تهمت «بابی» زدن بدخواهش به او و کسانی را به کشتنش برانگیختن

۱۲۹۵ : تابستان ۱۲۹۵ : سفر به تفلیس ـ باکو و عشق‌آباد در جستجوی کار ـ سفر به مشهد و بازگشت به تفلیس ـ نوشتن اعتراض‌نامه درباره‌ی ناپاسداری با آرامگاه نادرشاه بروزنامه‌ی چمن ـ آشنایی با زبان روسی و آزادیخواهان گرجی و روس و مسلمان ـ بازگشت به تبریز ـ آمدن همسرش (دخترعمه‌اش) به خانه‌ی او و آغاز زناشویی

۱۲۹۶ : **انقلاب بلشویکی در روسیه ــ خشکسالی و نایابی سخت** ـ نوشتن النجمةالدریه ـ آموزگاری زبان عربی در دبیرستان در تبریز ـ پیوستن به دموکراتها ـ نوشتن اعتراض‌نامه‌ی دیگری درباره‌ی ناپاسداری با آرامگاه نادرشاه بروزنامه‌ی تجدد در تبریز ـ جلوگیری از کینه‌کشیهای دسته‌های مخالف ـ دچار گردیدن به وبا ـ راهبری کمیسیون تقسیم دادگرانه‌ی نان و رسیدگی به بینوایان در هکماوار ـ درگذشت مادر

۱۲۹۷ : **بازگشت دوباره‌ی عثمانیان به آذربایجان و تبلیغ «اتحاد اسلام» و پان‌ترکیستیِ**

آنان ـ رفتن عثمانیان از آذربایجان ـ بهم پیوستن دوباره‌ی دموکراتها ـ تصویب دموکراتها رواج دادن فارسی را در آذربایجان

۱۲۹۸ : **انتخابات دوره‌ی چهارم مجلس شورا** ـ پا کشیدن از دبیرستان و پیوستن به عدلیه ـ جدا شدن دسته‌ی تنقیدیون از دسته‌ی خیابانی

۱۲۹۹ : **خیزش خیابانی** ـ پراکندن تنقیدیون دسته‌ی خود را ـ پاسخ رد دادن به میجر ادموند ـ روانه‌ی تهران شدن ـ دچار شدن به تب نوبه (مالاریا) ـ گذشتن از آزمون وزارت فرهنگ و آغاز به یاد دادن عربی در دبیرستان ثروت تهران ـ **شکست خیزش خیابانی** ـ کوشش به زدودن کینه از دل یاوران گرفتار خیابانی ـ آشنایی با اسپرانتیستها ـ گفتگوی دوباره با بهاییان ـ بازخواندن عدلیه او را و بازگشت به تبریز ـ **کودتای سوم اسفند و بسته گردیدن عدلیه**

۱۳۰۰ : بنیاد گزاردن انجمنی بنام اسپرانتو در تبریز ـ بیماری و مرگ همسر ـ بازگشت به تهران ـ پذیرفتن سمت «عضو استیناف» مازندران از عدلیه ـ یادگیری نیمزبان مازندرانی ـ **شکست سردار مؤید در مازندران و زینهارخواهی او** ـ نوشتن گفتار «اللغة الترکیه فی ایران» برای *العرفان*

۱۳۰۱ : **برچیدن عدلیه ، استیناف مازندران را** ـ بیکاری و بازگشت به تهران ـ مأموریت دماوند ـ یادگیری نیمزبان دماوندی ـ آغاز نوشتن «آذربایجان فی ثمانیة عشر عاما» برای العرفان ـ آشنایی و دوستی با محمد ملک‌نژاد ـ گذشتن از آزمون عدلیه با رتبه‌ی اولی ـ آغاز نوشتن گفتارهای دانشی در روزنامه‌های ایران ـ پرداختن به تاریخ مازندران و یافتن لغزشهای فراوان پرفسور براون در ترجمه‌ی تاریخ ابن اسفندیار ـ مأموریت زنجان بعنوان رئیس عدلیه

۱۳۰۲ : نبرد با ملایانِ زنجان ـ بازنویسی «آذربایجان فی ثمانیة عشر عاما» ـ جستجوی بیشتر از تاریخچه‌ی بهاییگری ـ جستجو از زبان ترکی و گردآوری شعرهایی به آن زبان ـ پی بردن به نارسایی و بیماری زبان فارسی ـ مأموریت قزوین ـ بازگشت به زنجان ـ امتحان گرفتن از کارکنان عدلیه‌ی

قزوین و زنجان ـ ترجمه‌ی «قهوة سورت» از اسپرانتو به عربی ـ مأموریت خوزستان ـ نخستین دیدار از بغداد ـ آشنایی با *خانبهادر* در بصره ـ دیدار با شیخ خزعل در آبادان ـ استوار گردیدن در شوشتر ـ نوشتن گفتار به العرفان درباره‌ی تکه‌ای از ایران بودن خوزستان و آغاز رنجیدگی شیخ خزعل

۱۳۰۳ : سفر به دزفول و شوش ـ گردآوری آگاهیهایی از تاریخ و جغرافیای خوزستان و آشنایی با زندگی عربها و ایلهای ایشان ـ یادگیری نیمزبان شوشتری و دزفولی ـ نوشتن گفتار «بخراسان ام بخوزستان» به العرفان ـ **سختگیری وزارت دارایی به شیخ خزعل و درخواست مالیاتهای عقب افتاده ـ پیشروی سپاه ایران بسوی خوزستان** ـ بهانه‌گیریهای شیخ از عدلیه و نخستین برخوردهای زبانی ـ آشنایی و دوستی با کنسول شوروی ـ سفر به مسجد سلیمان ـ رستن از دسیسه‌ی کشته شدن ـ **برافتادن شیخ خزعل** ـ نوشتن و خواندن گفتار در جشن آزادی خوزستان ـ سفر به اهواز و ایستادگی با افسران باجگیر ـ فرستادن دو گفتار در نکوهش کارهای افسرانِ رشوه‌خوار و سردارسپه به حبل‌المتین ـ یادگیری برخی از نیمزبانهای سمنانی ، سرخه‌ای و کردی و مانند اینها در این سال

۱۳۰۴ : **افتادن قاجاریان از پادشاهی** ـ سفر کوتاه با خانواده به عراق ـ دیدار از نجف ، کربلا ، کوفه ، کاظمین ، سامرا ، بغداد و کارهای باستانشناسی شهر اور و بازگشت به بصره و خوزستان ـ نوشتن «حقایق عن اسپرانتو» ـ آشنایی با نویسندگان و دانشمندان مصری و عراقی در بصره ـ بازگشت به تهران ـ دلجویی و ارجشناسی عدلیه از مأموریت خوزستان ـ نوشتن کتاب آذری در زمان بیکاری و آوازه یافتن آن کتاب ـ برگزیده شدن به اندامی چهار آکادمی دانشی انگلیس و آمریکا ـ گردآوری تاریخ پانصدساله‌ی خوزستان و چاپ کوتاهشده‌ی آن در مجله‌ی آینده ـ آشنایی با «ادیبان» تهران‌نشین و بریدن از ایشان ـ **برافتادن قاجاریان** (آبان) ـ پذیرفتن و انجام مأموریت کوتاه دماوند

۱۳۰۵ : **تاجگزاری رضاشاه** ـ انتصاب به بازرسی و سفر به قم ـ انتصاب به ریاست محکمه‌ی انتظامی ـ **وزیر دادگستری شدن داور** و بسته شدن عدلیه و بیکاری دوباره ، چاپ کتاب شیخ صفی و تبارش

۱۳۰۶ : یاد گرفتن خط و زبان پهلوی نزد هرتسفلد ـ وارد شدن به زبانهای اوستایی و هخامنشی ـ بازخواندن عدلیه او را و انتصاب به سمت مدعی‌العمومی تهران ـ برداشتن عمامه و بتن کردن رخت اروپایی ـ مأموریت خراسان و سفر به مشهد ـ یادداشت برداری از کتابهای کتابخانه‌ی آستانه ـ مأموریت شیروان ـ داستان دلگداز شهربانو ـ مأموریت قوچان و بیپرده شدن نیرنگهای داور ـ جستجو و یادداشت برداری از زمین‌لرز قوچان ـ نافرمانی ، بازگشت به تهران و کناره‌جویی از عدلیه ـ رد پیشنهاد تیمورتاش برای پیوستن به حزب ایران نو ـ پرداختن به زبان ارمنی (نو و کهن) در دنباله‌ی جستجوهای تاریخی و زبانشناسی ـ برگردانیدن کارنامه‌ی اردشیر بابکان از پهلوی به فارسی ـ درخواست پروانه‌ی وکالت و پرداختن به آن برای یک سال

۱۳۰۷ : بازخواندن عدلیه او را به قضاوت در دیوان جنایی ـ پیشنهاد «پاتروناژ»ی از سوی تیمورتاش ـ انتصاب به ریاست کل محاکم بدایت ـ چاپ بخش یکم کتاب شهریاران گمنام

۱۳۰۸ : چاپ بخشهای دوم و سوم شهریاران گمنام ـ نظم و تندی دادن بکارهای محاکم بدایت ـ مأموریت اراک ـ سپردن عدلیه اختیار «اجرا» را به او ـ رأی به زیان حاجی‌امین‌الضرب دادن و باجرا درآوردن آن ـ مأموریت اداره‌ی بازرسی کل و سفر به قم ، خمین ، گلپایگان ، اراک ، ملایر ، تویسرکان ، همدان ، کرمانشاهان ، قصر(شیرین) و اسدآباد ـ آشنایی و دوستی با عارف قزوینی و آقای اقبالی ـ گردآوری نامهای هشت‌هزار دیه و آبادی و شهر ـ رأی دادن بزیان مخبرالسلطنه (وزیر دارایی و نخست‌وزیر رضاشاه) ـ بدشمنی انجامیدن رنجیدگیهای داور ـ دفتر یکم «نامهای شهرها و دیه‌های ایران»

۱۳۰۹ : داستان اوین و دادن رأی به زیان دربار ـ منتظر خدمت شدن و پاسخ تاریخی او : «خدمت

منتظر من باشد.» (تابستان) ـ نوشتن تاریخچه‌ی شـیر و خورشـید ـ دفتـر دوم «نامهـای شـهرها و دیه‌های ایران»

۱۳۱۰ : پرداختن به وکالت ـ گفتار تهران یا طهران؟ ـ قطران شاعر آذربایجان

۱۳۱۱ : **پرونده‌سازی و برپایی محکمه‌ی انتظامی علیه او و تنزیل یک رتبه** ـ نوشتن عیبهای عدلیه (پیش‌نویسی از کتاب قانون دادگری) و نامـه‌ی جداگانـه‌ای دربـاره‌ی بـدرفتارهای داور (وزیـر دادگستری) و همدستان او به رضاشاه ـ **آزارهای داور در پادکار این نامه** ـ چاپ بخش یکم آیین ـ پادکار چاپ بخش یکم آیین و نبرد قلمی با علی دشتی و لیقوانی در «شفق سرخ»

پس از نشر آیین ، کسروی در تابستان ۱۳۱۲ اجازه‌ی ماهنامه‌ی پیمان را گرفت. از این تاریخ تا سال ۲۴ کوششهای او بیش از همه نوشتن گفتارهای پیمان و پرچم و پراکندن آنها و بنیـاد گـزاردن «باهماد آزادگان» می‌باشد.

پیمان یک بخش همیشگی بنام گزارش شـرق و غـرب (اخبـار ماهانـه) ، یـک بخـش دربـاره‌ی بهداشت و آگاهیهای پزشکی و یک بخش تاریخ نیز داشـت کـه در آن یـا از نوشـته‌های دیگـران یـا گفتاری از دارنده‌ی آن می‌آمد. نخستین صفحه نیز بیشتر بنام «سخنانی که باید فراموش نکرد» بود. گفتارهای دیگری نیز از خوانندگان در آن نوشته می‌شد که از هیچ‌یک از آنها در اینجا یاد نکرده‌ایم.

آنچه در زیر می‌آید مضمون یا نام رشته گفتارهای دنباله‌دار یا برجسته‌ترین گفتارهای بی‌دنبالـه است. پیشامدها جز آنکه از شرح آنها پیداست با حروف درشت آمده.

۱۳۱۲ تا ۱۳۱۳ (سال یکم پیمان) : چاپ بخش دوم آیین ـ چاپ کتاب قانون دادگری در انتقـاد از قانونهای عدلیه ـ گرفتن مجوز پیمان ـ نشر تاریخ پانصدساله‌ی خوزستان به همراه شماره‌های سال یکم پیمان ـ نبرد با رمانخوانی و رماننویسی ـ گفتگو با خانم فاطمه‌ی سیاح ـ نبرد با اروپاییگری ـ پاداش گزاردن برای بهترین گفتار در پیرامون کراوات بستن و دست فشردن ـ مـادران و خـواهران مـا ـ در نکوهش چادر ـ نبرد با القاب و عنوانهای پوچ ـ شناسانیدن کتابهای سودمند ـ شناسـانیدن غلطهـا ـ

کوشش برواج رخت نوین ـ شناسانیدن بنیاد دینها ، اسلام و همبستگی آن با ایرانیگری ـ تمدن چیست؟ ـ روزنامه‌نویسی ـ میوه‌شناسی ـ سکه‌شناسی ـ زبان : واژه ها و معنیهای آنها ـ پاسخ به پرسشهای تاریخی ـ درباره‌ی دین (**در این دوره کسی را یارای سخن راندن از دین نبود و درسخواندگان آشکاره از دین بدگویی کرده بیزاری می‌جستند. در سالهای بازپسین پادشاهی رضاشاه کار بجایی رسیده بود که برخی از ملایان نیز بیدینی آشکار می‌ساختند!**)ـ نخستین گفتارها درباره‌ی شعر ـ «زبان فارسی» ـ زردشت و محمد ـ تیشه‌های سیاست ـ صوفیگری ـ چاپ شعرهای شاعران در زمینه‌ی گفتارهای پیمان

۱۳۱۳ تا ۱۳۱۴ (سال دوم پیمان) : نشر تاریخ مشروطه‌ی ایران به همراه شماره‌های پیمان ـ **بازداشت ۹ روزه‌ی او** (۱۳۱۳) **و ناپدید شدن دو جلد از «دفتر روزگاران» در آن پیشامد** ـ من چه می‌گویم؟ ـ باز کردن «در» برای بازنمودن معنی واژه‌های نو فارسی و چاپ پیشنهادها در این باره ـ باز کردن «در» پرسش و پاسخ ـ تیز شدن آتش نکوهش بر شاعران بدآموز ـ جلوگیری از استاد دانشگاه تهران گردیدن کسروی بدستاویز چاپ یک گفتار درباره‌ی حافظ ـ یاد کردن از دلیران تاریخ ایران ـ چاپ ترجمه‌ی بخش یکم آیین به عربی در مصر (بهمن ۱۳۱۳) ـ آگهی ترجمه شدن قانون دادگری به انگلیسی (بهمن ۱۳۱۳) ـ معنی حجاب ـ «لغزشهای ما» (گفتارهای خوانندگان درباره‌ی تاریخ مشروطه) و «یادداشتهای تاریخی» ـ **دستور دولت به جانشینی تقویم خورشیدی بجای قمری** (از آغاز ۱۳۱۴) ـ **گشایش «فرهنگستان ایران»** (۱۳۱۴) ـ یک درفش یک دین ـ شعر و صوفیگری ـ راه رستگاری ـ نادانیها ـ از خوانندگان پیمان ـ هیاهو و دروغسازی «ادیبان اوباش» علیه او ـ سخنرانی در انجمن ادبی ـ بیرون آمدن بخش یکم سخنرانی در پیمان و **سانسور بخش دوم بدستور نخست‌وزیر فروغی ـ دستور دولت به لغو عنوانهایی همچون خان ، بیک ، میرزا** (مرداد) ـ **مخالفت ملایان با کلاه لگنی و پیشامد مسجد گوهرشاد در مشهد** (مرداد) ـ

رشته گفتارهایی در پیرامون خداشناسی ـ ترجمه‌ی گلچینی از پلوتارخ (مهر ۱۳۱۴)

۱۳۱۴ تا ۱۳۱۵ (سال سوم پیمان) : ما چه می‌گوییم؟ ـ خویهای ستوده ـ در پیرامون فلسفه‌ی یونانی ـ چاپ قانون دادگری ـ کافنامه ـ مردان خدا ـ گفتارهای گاهشماری ـ در پیرامون دین و کیشها ـ گزافه‌گویی ـ درباره‌ی داروین و فلسفه‌ی او ـ جان و روان و جاودانی آن ـ جبریگری ـ تیمورملک و شمس‌الدین طغرایی ـ **برداشته شدن چادر** (۱۷ دی) ـ گفتارهایی در جغرافیای تاریخی ـ چاپ و نشر ۸ صفحه‌ی سانسور شده‌ی پیمان سال دوم (سخنرانی در انجمن ادبی) پس از برافتادن فروغی از نخستوزیری (بهمن ۱۳۱۴) ـ ترکی و آذربایجان ـ چاپ جداگانه و بخش به بخش تاریخ «هجده‌ساله‌ی آذربایجان»

۱۳۱۶ تا ۱۳۱۷ (سال چهارم پیمان) : پاکخویی ـ در پیرامون صوفیگری ـ دارایی ، کارها و پیشه‌ها ـ نوشتن و چاپ کتاب «راه رستگاری» ولی نگاهداشتن چاپخانه ، آن را ـ جلال‌الدین خوارزمشاه ـ فال و ستاره‌شماری ـ پیشوندها و پسوندها ـ «در پیرامون زبان» ـ خِردِ آزاد ـ آذربایگان ـ فرهنگ پیمان ـ خویهای پاک ـ خواب ، گفتگو با مردگان ، پندارها و موهومات ـ ترازوی خرد و دانش ـ در پیرامون تاریخ ، کتاب تاریخ مشروطه و هجده‌ساله‌ی آذربایجان ـ در پیرامون مادیگری ـ تمدن ـ آلودگیها ـ نشر کتاب راه رستگاری (۱۳۱۷)

۱۳۱۷ تا ۱۳۱۸ (سال پنجم پیمان) : زردشت و آیین او ـ دفاع جمعی از دکتر ارانی و همراهان او در دادگاه ـ بیماریها ـ جاودانی روان ـ چاپ دوم و کاملتر کتاب آذری (۱۳۱۷) ـ «درباره‌ی زبان» ـ در پیرامون تمدن ـ در پاسخ حقیقتگو (درباره‌ی کیشها و دین) ـ در پیرامون نگارشهای پیمان ـ در پیرامون خرد ـ دین و دانش

۱۳۱۹ (سال ششم پیمان) : نیک و بد ـ در پیرامون زبان ـ شناختن جانوران ، مرغان ـ ما چه می‌خواهیم؟ ـ خواهران و دختران ما **ـ بستن دعوی پیغمبری به او** ـ «تنها به خواندن بس نکنید» ـ خودنمایی ، جداسری و دیگر بیماریها ـ پاسخ به ایرادگیران و دشمنان پیمان در گفتارهای

پراکنده‌ی بسیار ـ گفتگوی برپا گردانیدن چاپخانه ، گرد آمدن پول از تهران و تبریز برای آن ، که صرف چاپ بخش یکم تاریخ مشروطه و بنیادگزاردن روزنامه‌ی پرچم در سال بعد گردید.

۱۳۲۰ تا ۱۳۲۱ (سال هفتم پیمان) : شرح بیشتر درباره‌ی دین ـ شناختن جهان ـ چه می‌باید کرد؟ ـ اندیشه‌های پیمان ـ **پیشامد سوم شهریور** ـ سفر کاری به شیراز و رنجشی که با سرتیپ عمیدی پیش آمد ـ گفتار «در پیرامون پیشامدهای آخر» ـ گفتار «امروز چه باید کرد؟» ـ تصمیم هواداران پیمان در تهران و تبریز به بنیادگزاری جمعیتی سیاسی و برپا کردن یک روزنامه (مهر ۱۳۲۰) ـ سفر به تبریز ، کوشش به یکی گردانیدن دسته‌های کوشنده (آبان ۱۳۲۰) ـ در پیرامون حزب ـ زبان و نژاد آذربایجانیان ـ بازنویسی و افزودن یک بخش دیگر بدو بخش یکم و دوم «تاریخ هجده‌ساله‌ی آذربایجان» و چاپ آن با نام نوین «تاریخ مشروطه‌ی ایران» ـ آگهی و نوید بیرون آمدن روزنامه‌ی پرچم در بهمن‌ماه ۱۳۲۰ ـ نکوهش بیراهی و پراکندگی ـ بیرون آمدن پرچم در پنجم بهمن ۱۳۲۰ ـ بازبینی کارنامه‌ی پیمان و پیشرفتهای آن ـ پاسخ کوبنده به جست و خیزهای هواداران زبان ترکی در آذربایجان ـ نکوهش و خرده‌گیری به شیعیگری ـ درباره‌ی اسلام ـ دین و سیاست ـ شرح گمراهیها در ایران ـ در پیرامون قرآن ـ چرا بدآموزیهای زمان مغول را رواج می‌دهند؟

همچنانکه پیمان سال هفتم خود را به نیمه می‌رساند ، روزنامه‌ی پرچم نیز از ۲۰/۱۱/۵ چاپ و پراکنده شدن آغازید. دشواریهای بنیاد گزاردن و راه انداختن روزنامه ، بهم ریختن سامان کشور و اینکه روزنامه بناچار درگیر آشوبهای آذربایجان گردید و در هر شماره او می‌بایست یک دو گفتار در این زمینه‌ها نویسد ، فرصتی برای پرداختن به پیمان نمی‌گزارد. اینبود پیمان در آغاز سال ۲۱ سه ماه دیرکرد داشت. هشتادوهفتمین شماره‌ی آن (شماره‌ی نهم سال هفتم) که کتاب تاریخ مشروطه با آن بپایان خواستی رسید با آنکه تاریخ «خرداد ۱۳۲۱» را دارد همانا پس از ۱۷ آذر و چه بسا در زمستان آن سال بیرون آمد (نک. پرچم نیمه‌ماهه شماره‌ی پنجم ، توی جلد ، همچنین آخرین شماره‌ی پیمان ، مرگ یک نیکمرد ، آخرین جمله) که این خود بازپسین شماره‌ی آن ماهنامه‌ی

ارجمند نیز بود. هر شماره‌ی پیمان بمیانگین ۱۵۰۰ نسخه بیرون می‌آمده.

روزنامه‌ی پرچم از روز نخست تا ۲۱/۹/۱۷ که آشوبی در تهران برخاست و دولت از همه‌ی روزنامه‌ها جلو گرفت رویهم‌رفته ۲۵۴ شماره و میانگین هر یک ۲۰۰۰ نسخه چاپ شد. سپس که روزنامه‌ها یکایک اجازه‌ی نشر یافتند بجای آن پرچم نیمه‌ماهه از آغاز سال ۲۲ بیرون آمد.

پرچم روزانه تا شماره‌ی ۲۱۸ چهار صفحه‌ای و پس از آن دو صفحه‌ای بیرون آمد. بهای تک شماره‌ی آن در آغاز ۵۰ دینار و سپس ۷۵ دینار بود و رویهم‌رفته ۱۱۰۰۰۰ ریال زیان ببار آورد.

انگیزه‌های بسیاری برای نشر پرچم درمیان بود. ولی یکی از آنها اینکه در روزهای پرآشوب پس از شهریور ۲۰ بیم آن می‌رفت که پیمان قربانی کینه‌جویی دشمنانش گردد. پس یکی از کارهای پرچم آن بود که بیاری هواداران پیمان (باهماد آزادگانِ نوبنیاد) شتافته بتواند در برابر کینه‌جویان بایستد. در گفتاری که از راه افتادن پرچم روزانه در پیمان نوشته شده (فروردین ۲۱) پرچم «سپرِ پیمان» عنوان گردیده.

درباره‌ی پرچم بکوتاهی می‌نویسیم : سرگفتارها و در برخی شماره‌ها گفتار دوم و یادداشتهایی به خامه‌ی کسروی بود. پیکره‌هایی صفحه‌ی نخست آن را می‌آراست : در آغاز نام و پیکره‌ی مشروطه‌خواهان با کوتاهشده‌ای از سرگذشتشان آورده می‌شد. پس از آن نوبت به بدخواهان مشروطه رسید و پیکره و کوتاهشده‌ای از کارهاشان می‌آمد. سپس از «گروه سوم» یا کسانی که از آن دو دسته شمرده نمی‌شدند یاد کرده شد.

گفتارهایی نیز از هواداران و کسان دیگر می‌آمد که بیشتر در پیرامون پیشامدهای روز نوشته می‌شد. نامه چند بخش داشت : یک بخش اخبار مجلس ، دوم اخبار کشور ، سوم گزارش جهان (بیشتر خبرهای جنگ جهانی دوم) و همچنین بخش «پاورقی» که با داستان «کشف امریکا» آغاز شد.

در زیر مضمون یا نام گفتارهای دنباله‌دار یا برجسته‌ترین گفتارها آورده شده.

۱۳۲۰ تا ۱۳۲۱ (روزنامه‌ی پرچم) : پاسخ کوبنده به جست و خیزهای هواداران زبان ترکی در

آذربایجان ـ چگونه نیک باشیم؟ ـ معنی مشروطه ـ چِبود (ماهیت) و زمینـه‌ی کوششـهای پـرچم ـ آذربایجان : تاریخ ، زبان و نژاد ـ پیگیری پیشامدهای شهریور ۲۰ و خیانتهای افسران ارتـش و وزارت جنگ ـ ارجشناسی از افسران دلیر ـ باید نیکان از بدان جدا گردند ـ نیاز به آرمان مشترک در توده ـ نیاز به دانستن حقایق ـ پراکندگی (تفرق) : جلوگیر اصلی پیشرفت ـ گمراهیها مایه‌ی پراکندگی ـ در پیرامون قانون اساسی ـ چاپ تکه بتکه‌ی کتاب پندارها در پرچم ـ در پیرامون حزب و حزبسـازیها ـ درباره‌ی یگانگی (اتحاد) ـ گفتگو از دیگر گردیدن الفبا ـ ما از مردم چه میخواهیم؟ ـ ارج همدستی ـ کیفر بدکاران را باید خود توده دهد ـ دارایی چیست؟ ـ دفاع هندوستان ـ کارهـا و پیشـه‌ها ـ در راه استقلال ـ بیکاری یکی از گناههاست ـ همه چیز از دانستن برخیزد ـ باید از نادانیها جلو گرفت ـ مـا بکار از راهش درآمده‌ایم ـ در پیرامون شعر ـ بالا رفـتن نرخهـا و دغلکـاری سـرمایه‌داران ـ مـا را بـا موسیقی دشمنی نیست ـ سرچشمه‌ی درماندگیهای ایران ـ زیـان پراکنده‌اندیشـی ـ مـا در زنـدگی ناچار نیستیم و چاره داریم ـ درباره‌ی آذربایجان و آشوبگران ارومیه ـ بدآموزیها اثرش در کجاست؟ ـ آیا سواد چاره‌ی دردهاست؟ ـ درباره‌ی وظیفـه‌ی روزنامـه‌ها ـ نـاامنی در فـارس و وظـایف دولـت ـ سیاهکاریهای «حزب آذربایجـان» ـ فارسـی را در آذربایجـان روان گردانیـد ـ بـالا رفـتن نرخهـا و بی‌پروایی دولت ـ پاسخ به روزنامه‌ی «آزاد» که «محاکمه‌ی ملی» بـدگویان بـه شـاعران را بمیـان کشیده بود ـ باز کردن ستونی بنام «داوری توده» در پاسخ به هیاهوی روزنامـه‌های بـدگو و هـوادار شاعران و دریافت و چاپ ۵۰ گفتار از خوانندگان در دفاع از سـخنان پـرچم ـ چـرا خردهـا از کـار افتاده؟ ـ رضاشاه و کارهای او ـ چرا زندگانی رو به سختی رفته؟ ـ کلمـه‌هایی کـه معنـایش دانسـته نیست ـ خراباتیان ـ محاکمه‌ی مختاری و پذیرفتن وکالت «تسخیری» او ـ رشته گفتارهای «شـیخ خزعل‌خان و کارهای او» برای شکستن فضای ساختگی دشمنی با کارهـای نیـک دوره‌ی رضاشـاه و دفاع از حقایق تاریخی ـ گزارش محاکمـه‌ی متهمـین شـهربانی ـ نخسـتین جشـن باشـکوه فرمـان مشروطه ـ چه جدایی میان شرقیان و غربیانست؟ ـ سخنرانی در دادگاه ، شکستن فضـای سـاختگی

یادشده و درخواست محاکمه‌ی همه‌ی سران حکومت پیشین با بردن نامهای ایشان ـ آوردن پیکره‌ی رضاشاه در صفحه‌ی نخست ـ جان و روان ـ در پیرامون خواربار ـ از گفتار جان و روان چه نتیجه میخواهیم؟ ـ فرهنگ چیست و برای چیست؟ ـ درباره‌ی صوفیان و درویشان ـ ایرانیان بکوشش بیشتر نیاز دارند تا بخودستایی ـ تکه بتکه آوردن کتاب «پیام بدانشمندان اروپا و آمریکا» ـ باز کردن ستونهای «در پیرامون رمان» و «گواهی پاکدلانه» ـ تکه بتکه نوشتن «زندگانی من» ـ چاپ سوم امروز چه باید کرد؟ ـ گفتار منوچهر عدل و پاسخ چندین تن از خوانندگان به او ـ «دوازده دستور آزادگی» ـ گله‌ی بهاییان از «گفتگو با بهاییان» در «زندگانی من» و پاسخ به ایشان ـ «در پیرامون خرد» ـ نوشتن تکه بتکه‌ی «حافظ چه میگوید؟» ـ شانزده خواست آزادگان ـ ملایان و مشروطه ، پاسخ به «الداعی عبدالله» ـ سه پرسش از ملایان (تبریز) درباره‌ی حق حکومت ادعایی آنان ـ پیگیری پاسخ از ملایان بدستیاری بازرگانان تبریز ـ ارزش اسکناس با پشتوانه نیست ـ ایستادگی در برابر نادانیهایی که پس از رفتن رضاشاه دوباره پدیدار می‌گردید ـ **شورانیدن ملایان تبریز و مراغه مردم را به کشتن کسروی** (کتاب «قتل کسروی» ص ۲۳۹) ـ نیاز کشور به حزبهای راستین ـ باز در پیرامون صوفیگری ـ هفت پرسش از بهاییان ـ گرفتن جشن باشکوه روزبه یکم آذر ـ هر کس هرچه از کوشش بدست آورده ازآن اوست ـ چه کتابهایی را می‌سوزانیم؟ ـ **بازداشت روزنامه‌ها** (۲۱/۹/۱۷) ، بازایستادن چاپ پیمان و پرچم

زمستان ۱۳۲۱ : پیشامد یکم دی‌ماه ، کینه‌جویی افسران و کوشش به ساختن یک پرونده‌ی سیاسی و دسیسه‌ی بزندان انداختن او و یارانش ـ به آتش انداختن برخی جوانان راستی‌پژوه ، رمانها و دفترهای شعر خود را در یکم دیماه (جشن کتابسوزان) ـ نوشتن ورجاوند بنیاد ـ بیرون آمدن بازپسین شماره‌ی پیمان (شماره‌ی خرداد ۱۳۲۱) با دیری بسیار پس از بسته شدن روزنامه‌ی پرچم.

نیمه‌ی یکم ۱۳۲۲ (پرچم نیمه‌ماهه شماره‌های ۱ تا ۱۲) : نوشتن تکه بتکه‌ی «یکم دی‌ماه و داستانش» ـ چاپ حافظ چه می‌گوید؟ ـ پولداران و آزمندان ـ در پیرامون زبان ـ خدا با ماست و

چاپ جداگانه‌ی آن ـ سفر قزوین (درباره‌ی شیعیگری) ـ فرهنگ پرچم ـ هر کسی نخست باید بخود پردازد ـ شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ـ در پیرامون قرآن ـ **هیاهوی ملایان تبریز از گفتارهای آخرین شماره‌ی پیمان و شکایت آزمندان بازار به وزارت فرهنگ** ـ درباره‌ی دالغورکی ـ چاپ پیکره‌ی «پشتیبانان پیمان» ـ معجزه و قرآن ـ گواهیهای پاکدلانه ـ **زباندرازیهای برخی روزنامه‌ها** ـ چاپ بخش دوم تاریخ مشروطه‌ی ایران ـ بنیادگزاری صندوق وام و دستور آن ـ کمونیستی در ایران ـ تریاک و باده ـ برگزیده شدن برای کمک به آقای محیط وکیل پزشک احمدی ـ برپایی چاپخانه‌ی پیمان با پولهایی که از یاران گردآوری شده بود (در آخرهای ماه اردی‌بهشت) ـ آغاز چاپ پرچمهای نیمه‌ماهه در چاپخانه‌ی پیمان ـ اعلان نکشیدن سود روی بهای کتابها ـ بیرون از آیین سپهر چیزی نتواند بود ـ اصلاح جامعه از راه فرهنگ؟ ـ اندیشه‌های پراکنده و سرچشمه‌ی بدبختیها ـ ما را با کسی دشمنی نیست ـ زندگانی من ـ همیشه بگفتن بس نخواهیم کرد ـ چاپ کتاب «در پیرامون رمان» ـ پیغمبری چیست؟ـ فزونی گرفتن گفتارهای هواداران و بازنمودن سَهِشهای خود از دریافتن حقایق ـ **گردآوری خودخواسته‌ی آزادگان پول برای «شرکت سهامی»ـ نوشتن ملایان تبریز کتابچه‌ی «رساله‌ی فصول‌المهمه فی مسئلة الرجعه» در پاسخ به ایرادهای پیمان** ـ آغاز رقابتهای انتخاباتی مجلس چهاردهم و اعلان برکنار بودن از نمایندگی آن ـ چاپ (ورجاوند) بنیاد ـ مشروطه بهترین گونه از سررشته‌داریهاست ـ اعلان آمادگی چاپخانه‌ی پیمان برای چاپ کتابهای سودمند ـ باید دشنام را هم معنی کنیم ـ انقلاب چیست؟ ـ پیشنهادهای خوانندگان برای برگزینی برخی واژه‌های فارسی ـ **نامه‌ی حاجی‌محتشم‌السلطنه به نخست‌وزیر برای بازداشت پرچم ـ آمدن حاج‌آقاحسین قمی(رضوی) به ایران** (۲۲/۴/۱۷) **و درخواستهای مرتجعانه‌ی او از دولت درباره‌ی اوقاف و آزاد گزاردن چادر و دبستانهای مختلط ... و پذیرفتن دولت درخواستهای**

او را ـ داروین و گوهر آدمی ـ چاپ «شیعیگری» همراه با شمارەی دهم ـ چاپ «در پیرامون اسلام» ـ ارزش سیم و زر ـ نمونەی حدیثها ـ بیهوده دست و پا می‌زنند ـ برپایی رزماد ـ اعلان آمادگی بهر گوش‌مالی به روزنامه‌های بیفرهنگ ـ چاپ «اسرار هزارساله» همراه با شمارەی دوازدهم ـ **بازداشت پرچم**

۱۳۲۲ : فراهم نمودن درفش پاکدینی ـ نوشته و خوانده شدن نیایش ـ آیین پیمان‌بندی و نشر «رویەی پیمان» (یکم آذر) ـ **پیام خویشان شیعی همسرش به او : به شوهرت حرام هستی و باید از آن خانه بیرون بیایی ـ جدا بودن همسرش از او به مدت هفت ماه** ـ جشن باشکوهتر یکم دی‌ماه و اعلان آشکار چاپ شیعیگری ـ چاپ بخش سوم تاریخ مشروطه ، در پیرامون خرد ، صوفیگری ، فرهنگ چیست؟ ، یکم آذر۲۲ ، یکم دی‌ماه ۲۲ ، پندارها ، بهاییگری ، زبان پاک ، ورجاوند بنیاد به زبان عادی و شیخ‌صفی و تبارش ـ **حملەی وحشیانه به پشتیبانان پیمان و ویران کردن کانون ایشان در تبریز** (۲۴بهمن) ، **مراغه و میاندوآب** (بیست‌ویکم بهمن تا حدود یک ماه) ـ **به وزارت فرهنگ نوشتن نخست‌وزیر ، سهیلی برای جلوگیری از کتاب شیعیگری** (۲۲/۱۲/۸) (قتل کسروی ص۲۴۳) ـ«احضار» کارمندان آزاده در مراغه بجرم «تبلیغات» بسود باهماد آزادگان (قتل کسروی ص۲۴۴) ـ **لغو کردن وزیر دادگستری ، محسن صدر ، پروانەی وکالت او و فرستادن کتاب شیعیگری را به دادسرا برای پرونده‌سازی ـ همان پرونده‌ای که به کشته شدنش انجامید.**

۱۳۲۳ : (۲۷ اسفند ۲۲ تا ۵ اردیبهشت ۲۳ : نشر هفت شماره پرچم هفتگی) : در پیرامون وحشیگریها در سه شهر آذربایجان ـ **تکاپوی حاجیهای انباردار بازار تهران و کوشش ناکام آشوبگران برای کشانیدن دامنەی آشوب به تهران** ـ **تلگراف رمز دادور استاندار آذربایجان به ساعد نخست‌وزیر و تصمیم هیئت وزیران به دور گردانیدن چهار تن از**

آزادگان آذربایجان (قتل کسروی ص۲۴۴) ـ چاپ تلگرافهای آزادگان از سراسر کشور به دولت ـ بیانیه‌ی آزادگان تبریز ـ پیگیری پیشامدهای ناگوار آذربایجان در روزنامه ـ پیگیری اداری پیشامد : دیدار با نخست‌وزیر ، ساعد و وزیر کشور ، هژیر ـ باید از اشرار چشم‌پوشی نشود ـ **شکایتنامه نویسی ملایان تبریز به شاه و استاندار آذربایجان از کسروی** (قتل کسروی ص۲۴۵) ـ **دستور محرمانه‌ی ساعد به پُست برای جلوگیری از نشر کتابهای کسروی در تبریز** (قتل کسروی ص۲۴۳) ـ **پرونده‌سازی ، فشار و آزار به کارمندان آزاده در آذربایجان و بگردش درآوردن چرخ انکیزیسیون** (قتل کسروی ص۲۴۶) ـ دنباله‌ی کتاب زندگانی من ـ در پیرامون نوروز ـ در پیرامون گوشتخواری ـ پاسخ به نامه‌ی کشیش قشه میشائیل ـ ما در سیاست نیز از دیگران پیشتریم ـ ما از همه‌ی پاکدلان داوری می‌خواهیم ـ آیا من دعوی پیغمبری می‌کنم؟ ـ داستانهایی از صوفیان ـ امام‌جمعه‌ی تهران : «در امامیه یک‌ملیون متر زمین دارم. آنها را می‌فروشم و بساط اینها را بهم میزنم» ـ پیام به آقای امام جمعه‌ی تهران ـ چهار پرسش از وزیر کشور ، هژیر ـ اعلان ترجمه‌ی عربی کتاب در پیرامون اسلام در بصره ـ پیگیری بدرفتاری و فشارها به هواداران پاکدینی ـ در پیرامون دین ـ **برانگیختن بهاییان ملایان را به ضد آزادگان!** ـ **شکایت بردن بهاییان به نزد نخست‌وزیر ساعد ـ بازداشت «پرچم» را خواستن ملایان از ساعد** ـ ما و همسایگانمان ـ پاسخ ملایان به پرسشهای شیعیگری ـ پاسخ بهاییان ـ سیاهکاریهای صدر وزیر دادگستریِ پیش و نخست‌وزیر آینده ـ درباره‌ی جوکیان و شگفتکاریهای ایشان ـ خرده‌گیری بیپا و پاسخ آن ـ چرا به ویرانی کشور می‌کوشند؟ ـ می‌خواهند با هایهوی جلو ما را گیرند ـ چاپ و نشر کتاب «بخوانند و داوری کنند»ـ **بازداشت پرچم به دستاویز «توهین بدین مبین اسلام»**

۱۳۲۳ : دریافت نامه‌ای از نجف که از خواست پلید جنایتکاران (آرزوی کشتن او) آگاهی می‌داد

(نوروز) ـ دیدار با فرماندار نظامی بـرای برداشـتن بازداشـت روزنامـه ـ سرلشـکر رزم‌آرا بخشـنامه‌ای می‌فرستد در این زمینه که هیچ افسری نباید گفتگو از «مذهب بهائی و نوشته‌های کسـروی» بکنـد وگرنه «بمحکمه تسلیم خواهد شد». **بهوچیگری «قرآن سوزان» برخاستن دشمنان پاکدینی و شکایت بردن به شهربانی ، فرمانداری نظامی و شاه ـ سخنرانی نکوهش‌آمیز علی دشتی در مجلس درباره‌ی کتابسوزان ـ بر سر منبرها شورانیدن ملایـان مـردم عـامی را بضـد آزادگان** ـ برپایی کوشاد تهران و شهرستانها (نیمه‌ی دوم خرداد) ـ **نامه‌ی محمد وحید تنکابنی ، کفیل وزارت فرهنگ به نخست‌وزیر** (۲۳/۴/۲۵) : **«کتابهای شیعیگری و در پیرامون اسلام و غیره مخالف با اسلام و بدون پروانه بچاپ رسیده خواهشمند است جهـت جلـوگیری بـه وزارت دادگستری ابلاغ شود».** (قتل کسروی ص۲۴۷) ـ گرفتن جایی برای «کانون آزادگـان» ـ شناسانیدن «کمپانی خیانت» و میدان کوششهای ایشان ـ **دیـدار شـاه از آیـت‌الله بروجـردی بهنگام بیماری او** (۱۳ آذر ۲۳) ـ آشکار گردانیدن دعوی حکومت ملایان و بیم دادن دولت و شاه را ـ پاسخ به یاوه‌های علی دشتی ، بر سر دوراهی کیش شیعی یا دمکراسی گزارده شدن دولت و شاه ـ پیشنهاد به شاه برای پاسخ طلبیدن به چهار پرسش درباره‌ی حکومت از نمایندگان ملایـان ـ **آغـاز جست و خیزهای حاج‌سراج انصاری و ملایان دیگر و باز شدن راه روزی نوینی برایشـان ـ ادعای برخی ملایان به اینکه دستور دریافت «وجوه شرعیه» برای «دفـع و رد اضـلالات کسروی» از حاجی‌سیدابوالحسن اصفهانی گرفته‌اند** ـ پیش‌بینی دسیسه‌ی دوباره‌ی بدخواهان و گفتن آنکه جز در راه کشور و توده کوشیدن چاره‌ی دیگری نیست (افسران مـا ص۹۲) ـ راه نـدادن یاران کسروی ناآشنایان را به جشن یکم دی‌ماه ـ **پیشامد وحشیانه‌ی شاهرود و کشـته شـدن بهاییان** (زمستان) ـ **درخواست کردن دکتر عیسای صدیق ، وزیر فرهنگ ، تعقیب کسروی را بعلت نشر کتابهای خلاف قانون از وزارت دادگستری** (۲۳/۱۲/۲۹)

چاپ کتابها :

داوری (گویا اردی‌بهشت) ، دادگاه (پاییز) ـ افسران ما ـ دین و جهان ـ دولت بما پاسخ دهد (دی‌ماه) ـ در پیرامون ادبیات (پس از یکم دی‌ماه) ـ ورجاوندبنیاد (بزبان عادی) ـ سیزدهم مرداد ـ در پیرامون اسلام (چاپ دوم) ، در پاسخ بدخواهان ـ گفت و شنید ـ زندگانی من ـ ده سال در عدلیه ـ چرا از عدلیه بیرون آمدم؟ ـ کار و پیشه و پول ـ کار و پیشه و پول (بزبان عادی) ـ بخش سوم ورجاوندبنیاد ـ صوفیگری (چاپ دوم) ـ بهمن‌ماه ۱۳۲۳ـ خواهران و دختران ما ـ فرهنگ است یا نیرنگ؟ (بهمن) ـ دفتر یکم آذر ۲۳ و گفتار «چرا از عدلیه بیرون آمدم؟» ـ دفتر یکم دی‌ماه ۲۳ ـ چاپ کتاب «امیرکبیر و ایران» نوشته‌ی فریدون آدمیت

۱۳۲۴: (یازده ماهنامه بنام ماههای سال) : چاپ یکم کتاب در پاسخ حقیقتگو و چاپ دوم در پیرامون اسلام ، صوفیگری ، حافظ چه می‌گوید؟ (اسفند ۲۳ تا اردیبشهت۲۴) ، گردآوری کتاب نادرشاه ـ پاسخ سیدنورالدین شیرازی به چهار پرسش درباره‌ی حکومت و پاسخ به پاسخ او ـ گفتار مریم فیروز درباره‌ی کتاب خواهران و دختران ما و پاسخ یکی از آزادگان به او ـ انجمن سانفرانسیسکو و سخنانی در پیرامون استقلال ـ **چاپ پیاپی دشنامنامه‌های ملایان به گمان اینکه پاسخ نوشته‌اند** ـ ادعای پیغمبری یا پرده‌ای در برابر دیدگان و گوشها ـ (جستارهای کتاب داوری) منطق است یا توهین؟! ـ گامهایی برای بدست گرفتن سررشته‌داری خواهیم برداشت (هشتم فروردین) ـ **سوءقصد خائنانه بجان او و ناکام ماندن دشمنان (۹ بامداد شنبه هشتم اردی‌بهشت)ـ گزارش وارونه‌ی شهربانی و گواهی راست پزشک قانونی** ـ پادآواز باهماد آزادگان به گزارش دروغ شهربانی ـ غمخواری و اعتراض برخی روزنامه‌ها به پیشامد ۸ اردی‌بهشت ـ **دیدار برخی از «واعظین» و ملایان از نواب صفوی در زندان و تشویق او به «فداکاری در راه اسلام»** (قتل کسروی ص ۱۶۰) ـ **آزادی نواب صفوی و همدستانش پس از چند روز و زندانی گردیدن یاران**

کسروی به مدت سی روز ـ عربیهای غلط در سروده‌های سعدی ـ تفسیر قانون فرمانداری نظامی ـ سیاست امروز با دولتهای روس و انگلیس ـ **هوچیگریهای روزی‌نامه نویسانه و پیش کشیدن داستان مناظره** ـ درباره‌ی غدیر خم ـ پیام به یکی از پشتیبانان نواب صفوی قاتل (سیدمحمد بهبهانی) ـ تلگرافهای غمخواری از شهرستانها درباره‌ی پیشامد ۸ اردی‌بهشت ـ چاپ ماهنامه‌ی بهمن‌ماه (۲۳) ـ چاپ دوم پندارها (میانه‌ی اردی‌بهشت) ـ چاپ در پیرامون روان (اردی‌بهشت یا خرداد) ـ در آبادان ، ایلام و کرمانشاه با یاران ما چه رفتاری می‌کنند؟ ـ داوری درباره‌ی موسولینی ـ درباره‌ی میرزاآقاخان کرمانی ـ نشر آگاهیهایی که باهماد آزادگان از جنایت ۸ اردی‌بهشت بدست آورده بوده ـ باید خود را آماده‌تر گردانیم ـ بیشتر گردیدن گفتارهای پرمغز از یاران ـ برپایی نشست بانوان پاکدین ـ **درخواست سیدمحمدصادق طباطبایی ، رئیس مجلس تعقیب کسروی را به اتهام اهانت به اسلام** (۲۴/۳/۱۴) (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۲) ـ **به نخست‌وزیری رسیدن صدر**(۲۴/۳/۱۵) ـ **نامه نوشتن صدر به وزارت دادگستری برای تعقیب کسروی** (۲۴/۳/۲۳) ـ **نوشتن ملایان شکایتنامه‌هایی علیه کسروی با امضای بازاریان و عوام به دیوان کشور و مجلس ـ نامه‌ی بازرسی مجلس شورا به دادگستری برای تعقیب هرچه زودتر کسروی با اشاره‌ی ویژه به «دخالت کسروی در امور سیاست کشور»** (کتاب قتل کسروی ص ۲۰۳) ـ **دستور بازداشت کتابهای کسروی را به دادسرا دادنِ رئیس مجلس شورا و تلاشهای پافشارانه‌ی او و نخست‌وزیر ، صدر ، برای بجریان انداختن پرونده بضد کسروی** ـ نامه‌ی سرگشاده‌ی آزادگان به رئیس مجلس شورا ـ باز شدن دری بنام چگونه پاکدین شدم و آوردن گفتارهای بسیاری از آزادگان در آن ـ پاکدین شدن نوه‌ی سیدابوالحسن اصفهانی ـ **بیرون آوردن گلوله‌ای که در تن مانده بود** (۱۵ خرداد) ـ تندی چاپ کتابها و فزونی خواستاران آن ـ چاپ دوم کتابهای داوری ، در پاسخ بدخواهان ، بهاییگری ، فرهنگ چیست؟ ، در پیرامون رمان ، پندارها ،

خواهران و دختران ما ، قانون دادگری ، افسران ما ، دین و جهان ، و چاپ «در راه سیاست» (تیرماه) ـ **وحشیگری در آبادان و بهبهان و آزار و گزند رسانیدن به آزادگان** ـ برپایی شکوهمند جشن مشروطه ـ راه افتادن نوازاد (ارکستر) ـ چاپ التشیع و الشیعه (تابستان) ـ تلگرافهای پیاپی آزادگان شهرستانها به رئیس مجلس شورا ـ گفتار برای نشست روزنامه‌نویسها یا کوشش به پدید آوردن جبهه‌ی متحد در برابر ارتجاع ـ آمرزش‌خواهی م. ر. هزار از نوشتار بدگویانه‌اش ـ نامه‌ی سرگشاده‌ی آزادگان شیراز به سیدمحمدصادق طباطبایی ـ **بازداشت یکباره‌ی دولت روزنامه‌های دست چپ را** (شهریور) ـ **دروغ پراکنیها و شایعه‌سازیهای ملایان بر سر منبر بضد او و آزادگان** ـ چاپ کتاب نادرشاه (شهریور) ـ **درخواستنامه‌ی دکتر غلامحسین خوشبین از دادگستری برای شتاب در بجریان انداختن پرونده‌ی کتابها** (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۲) (۲۴/۶/۶) ـ **تلاش به برپایی انکیزیسیون در ایران : فشار دادگستری به دادسرا برای بازداشت ۱۳ جلد از کتابهای کسروی و همراهی وزارت فرهنگ با ملایان در پرونده‌سازی علیه او ـ عنوان شکایت از کتاب خواهران و دختران ما (یکی از آن ۱۳ کتاب) : در آنجا زنها با مردها در حقوق یکسان شمرده و حق طلاق به ایشان قائل شده!** ـ چاپ دفترچه‌ی «گفتگو» (شهریور) ـ **فرستادن پرونده به «دادگاه شرع»** ـ ترجمه و چاپ «پیدایش آمریکا» (مهر) ـ چاپ دفترچه‌هایی بزبان مردم کوچه و بازار ـ چاپ دفترهای استا رجبعلی دین یاد می‌گیرد ، شیخ قربان از نجف می‌آید ، حاجیهای انباردار چه دینی دارند؟ (مهرماه) ـ دفترچه‌ی بنیادنامه ـ آنچه بیمش داشتیم دچارش گردیده‌ایم : **سخت گردیدن نبردهای سیاسی و دودستگی «شمال» و «جنوب» ، اکثریت و اقلیت مجلس و آشوب در آذربایجان** (مهرماه) ـ بازنمودن مسئولیتهای سنگین «اکثریت» مجلس و درخواست برای برداشتن صدر از نخست‌وزیری ـ **رسیدن پرونده‌ی کتابها به شعبه‌ی ۷ بازرسی دادسرای تهران** ـ توطئه‌ی

شیعیان کویت بضد آزادگان آنجا و رسوا گردیدنشان ـ تهدید آزادگان ملایان آشوبگر را به محاکمه و بآشکار درآوردن «کفریات» شیعیگری و اثبات اینکه آن کیش بیکبار از اسلام خارج است ـ همگامی بانوان در کوششها و گفتارنویسی ـ **افزودن ملایان دروغ توهین به پیامبر اسلام و چند دروغ بزرگ دیگر را به دروغ رسوای قرآنسوزی** ـ چاپ «پرسش و پاسخ»هایی (کسروی و سیدنورالدین شیرازی) که در روزنامه‌ی کیهان نشر می‌یافت ـ چاپ دفتر «پژوهاد» ـ پیام به بهبهانی ، آخوند آشوبگر بهبهان ـ نه تنها در سیاست ایران بلکه در سیاست جهان پا درمیان داریم ـ آغاز گفتگو درباره‌ی دو زبانی ترکی و فارسی و جدایی‌خواهی برخی آذربایجانیان و کردان (آبان) ـ **نامه‌ی رئیس شهربانی ، سرتیپ ضرابی برای شتاب دادن به رسیدگی و تعقیب متهم پرونده‌ی کتابها** (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۲) ـ «داورزاد» و دستور آن ـ رودهای خوزستان (یادداشتهای شوشتر در سال ۱۳۰۳ که چاپ نشده بود) ـ سختگیری بیشتر باهماد آزادگان به آزادگان در رفتارهاشان : پاکدینی به سخن نیست ، خود را از خویهای ناستوده پاک گردانید ، خودخواهی را کنار گزارده خود را فراموش گردانید ـ بیماری پیشگویی ـ باید هر واژه‌ای را در جای خود بکار برد ـ چرا از یاران آقای کسروی نباشم؟ (از م. ر. هزار) ـ سخنان نو از جایگاه گرانمایه‌ی زن و نکوهش اندیشه‌های کهنه‌پرستانه در این زمینه ـ چاپ کتاب «چند تاریخچه» ـ چاپ «مشعشعیان» ـ چاپ دوم «در پیرامون خرد» و چاپ سوم «خدا با ماست» ـ چاپ «عطسه به صبر چه ربط دارد؟» (آبان) ـ **پراکندن ملایان دروغهای بی‌آزرمانه‌ای را درباره‌ی آزادگان درمیان عربها ـ حمله به مغازه‌ی وحدت در تهران** ـ در پیرامون زبان آذربایجان ـ گرفتن جشن باشکوه یکم آذر در کانون آزادگان (خیابان اردی‌بهشت) ـ **کشته شدن محمود عمادی در پیشامدهای دموکراتی در آذربایجان ـ کوشش صدر به برانگیختن ملایان به تکفیر دموکراتها ـ اعلان خودمختاری دموکراتها در آذربایجان** (۲۱آذر)ـ تهدید به پرده‌دری و بآشکار آوردن خیانتهای

شیعیان به اسلام و توهین به یاران پیغمبر ـ یکجا گرد آوردن خانه ، «کانون آزادگان» و هم چاپخانه‌ی پیمان را ـ **شبها نگهبان ایستادن جوانان آزاده در کانون آزادگان** ـ چاپ کتاب در پیرامون جانوران و دفترچه‌های «رمضان کفاش از روضه برگشته» ، «بدرالشریعه شعر سروده» ، «جناب آقا از میدان دررفت» (آذر) ـ نوشتن سه کتاب درباره‌ی داستان جدایی‌خواهی آذربایجان ، بن‌بست سیاسی و آینده‌ی ایران و نتیجه‌ی شکایت ایران از دولت شوروی به سازمان ملل متحد ـ چاپ سرنوشت ایران چه خواهد بود؟ (دی‌ماه) ـ پایه‌ی آرامش جهان و سازمان ملل متحد ـ انجمنهای استانی و شهرستانی ـ ارجشناسی از قاضی باآزرم ـ پدید آوردن «بخش بانوان» و چاپ گفتارهای ایشان در ماهنامه ـ چاپ «حقایق گفتنی» (در پیرامون وحشیگری شیعیان در شاهرود و کشتار بهاییان در سال ۲۳) ـ **دسیسه‌سازیهای پست‌نهادانه‌ی فرماندار نظامی ، زیردست گردانیدن شهربانی ، کلانتری بازار را ، مرکز فتنه‌انگیزی علیه آزادگان گرفتن و آزاد گزاردن فتنه‌گران را** ـ درخواست کسروی از شهربانی برای جلوگیری از آگهیهای پر از تهمت بدخواهان در بازار و نمودار شدن دشمنیهای پستتر فرماندار نظامی با او ـ **گرد آمدن اشرار در خانه‌ی آخوند دلال (سراج انصاری) ، مهر کردن قرآن ، تصمیم به شورانیدن مردم عامی و چاقوکشانِ جنوب شهر به بهانه‌ی آنکه برویم و نگزاریم قرآن را بسوزانند** ـ پراکندن آزادگان آگهیهایی را در رد تهمتهایی که ملایان پیاپی می‌ساختند ـ **پراکندن بدخواهان آگهی «از طرف اهالی پایتخت» را ـ فراهم آمدن دسته‌های اشرار در جاهایی از شهر برای حمله به کانون آزادگان و خانه‌ی او** ـ پراکندن آگهی «پنجاه‌هزار ریال جایزه» برای آشکار کردن دروغ قرآن‌سوزی و رسوا ساختن بدخواهان (روزهای نخست دی) ـ **پراکندن آگهی پر از تهمت دیگری با همان عنوان امضای «از طرف اهالی پایتخت» ـ عمامه بزمین زدن ملایان بر روی منبرها و کولیگریهای دیگر آنان** ـ بانوان بافهم و دانش بایای بزرگی را بگردن می‌دارند ـ برپایی جشن

کتابسوزان در بسیاری از شهرها و نیز در بغداد و کویت ـ چاپ «امروز چاره چیست؟» ، «پرسش و پاسخ» و «از سازمان ملل متحد چه نتیجه تواند بود؟» چاپ دوم کتاب «در راه سیاست» (اسفند) ، «فلسفه‌ی روزه» ـ مادیگری در برابر پندارها شکست خورده ـ **دسیسه‌ی تازه‌ی کلانتری بازار یا بزرگنمایی غرض‌آلود : مردم در هیجانند و می‌خواهند بازار را ببندند ـ سلب آزادی از قاضی (نامه‌ی وزارت کشور به دادسرا) : اهالی در هیجانند ، برای اسکات آنها در محاکمه‌ی کسروی تسریع کنید** ـ اعتراض کوشاد بانوان به کفیل وزارت کشور و نخست‌وزیر ، قوام ـ مرگ دکتر ارانی اندوه بزرگی بود ـ **مباح شمردن میرخاص اردبیلی تجاوز به زنان اعضای حزب توده را** (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۷) ـ بجریان افتادن پرونده‌ی کتابها و برپایی چند نشست بازپرسی ـ نشر آخرین دفاع آقای کسروی (یک برگ از پرونده‌ی کتابها) ـ **دادستان تهران : رسیدگی به این پرونده وظیفه‌ی قانونی من نیست و باید به «ناظر شرعیات» بازگردد** (کتاب قتل کسروی ص۲۱۲) ـ ایراد کسروی به خارج نوبت رسیدگی شدن پرونده و بجا دانستن بازپرس ، بلیغ ، این ایراد را (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۲) ـ **ابلاغ شفاهی تعیین وقتهای بازپرسی** (کتاب قتل کسروی ص۲۱۲)[به جهت امنیت] ـ این دکان از نخست کالایی جز دروغ نداشته (درباره‌ی دروغهای پست و بیشرمانه‌ی«آخوند دلال») ـ پرونده‌ی انکیزیسیون در چه حالست؟ ـ نوشتن دو کتاب ناانجام «انکیزیسیون در ایران» و «مردم یهود» ـ **تاختهای پیاپی روزنامه‌های هوادار خالصی‌زاده به کسروی و خون او را مباح دانستن** (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۷) ـ **گردن گزاردن دادستان تهران به فشار ارتجاع : خارج از نوبت گردانیدن پرونده‌ی کتابها (فورس ماژور) ـ پشتیبانی دولت از مرتجعین : آسوده نبودن زنان بی‌چادر نه تنها در شهرهای کوچک بلکه در شهرهای بزرگ هم ـ اعمال نفوذ و تهدید مسئولان پرونده و مقامات ـ** معرفی ده‌هزار تومان بعنوان تأمین به دادگستری (۲۴/۱۲/۱۱) (کتاب قتل کسروی ص ۲۱۲) ـ چاپ سالنامه‌ی پژوهاد

(نزدیک نیمه‌ی اسفند) ـ چاپ رویهم‌رفته یازده ماهنامه و ۳۸ کتاب که ۲۴ جلد آن چاپ یکم ، ۱۲ جلد آن چاپ دوم و ۲ تای آن چاپ سوم بود ـ **تعیین آخرین جلسه‌ی بازپرسی به دوشنبه ۲۴/۱۲/۲۰** ـ رفتن به قتلگاه در آن روز و شهادت او و همراهش محمدتقی حدادپور

بدینسان کوششهای آن مرد بیهمتا در راه رستگاریِ جهانیان با ریخته شدن خونش در کاخ دادگستری ، جایی که می‌باید «منتظر خدمت» او و دهها پاکمرد دیگر گردد ، بپایان رسید و چون داستان کشته شدن او جداست در اینجا به آن نمی‌پردازیم.

کانال پاکدینی https://telegram.me/Pakdini
کتابخانه‌ی پاکدینی در تلگرام https://t.me/kasravi_ahmad
همبستگی با ما https://telegram.me/PakdiniHambastegibot